

»Kaj mi hočete? Povejte, kaj mi hočete?«

»Ali si katerega umoril? . . .«

Vsi so zazijali v me ob tem vprašanju, jaz pa sem se jim čudil . . . Saj nisem mogel odgovoriti na to. Prvič, ker bi bilo grozno odgovoriti, drugič, ker nisem vedel . . . Kaj ve človek, ko ni časa niti za trenutek, da bi si ogledal svoje delo, premislil, presodil . . . Oh! . . .

»Kaj jaz vem! Saj ne vem! Vi mi ne verjamete. Vem na primer, da mi je prišel nasproti lep fant z bajonetom . . . Bele oči je imel, tako jih je razprl, grozno razširjena usta . . . potem sem ga sunil, da mu je bajonet omahnil v stran . . .«

Umolknil sem. Nihče ni sopel in zdelo se mi je, da imajo vsi bele oči in grozno razširjena usta . . .

»No, in . . .?«

»In? Kaj je? No, in — nič! Kaj hočete?«

Gledali so z nekim strahom name in bil sem žalosten njih pogledov.

Ko me je peljal stric v hlev, da mi pokaže živino, me je ustavil v najtemnejšem kotu in uprl v me bele oči ter me zaupno in pritajeno vprašal: »Torej, kako potem? Meni lahko poveš . . .«

Ko sem stopil skozi vežo, mi je mati pomignila v kuhinjo in pred ognjiščem so se živo zadirale njene rdeče obrobljene oči v me in celo tresla se je: »Povej mi! Saj ne bom nič hudega mislila o tebi! . . .«

V izbi me je pocuknil za obleko brat: »Saj ne bom nikomur povedal! . . .«

Bal sem se zdaj teh mojih ljudi, za mizo, ko so me vsi skupaj molče gledali, in kadar me je srečal vsak posamezni s tajnim vprašanjem na očeh in na jeziku . . .

Ljudje moji, jaz ne vem ničesar, v resnici ničesar in vam ne morem povedati, ker nisem videl, nisem, ali pa sem s silo pozabil . . . In če bi vedel kaj, če bi se spominjal, bi vam, ljudje moji, povedal nedolžno laž, resnice pa vam ne bi povedal, ljudje moji, resnice ne, ker vas ljubim . . .

OTROK.

Naenkrat se je dvignila moja žena in šla v sosednjo sobo, na vratih se je ozrla z nasmehom na zdravem obrazu in mi je dejala:

»Nekaj zate . . .«

Kaj neki? — sem pomislil. Tudi drugi so me pogledali s pogledom, polnim nasmeha in skoraj namežiknili so mi, nestrpno so pričakovali, da se zopet prikaže moja žena. Kaj so mi neki pripravili? Ali mi je žena kaj lepega spletla? So mi kupili novo obleko? Ta se mi je ta čas, ko sem nosil

uniformo, čisto pokvarila. Morda so mi kupili škatlo cigar, tistih, ki jih tako rad kadim in ki sem jih ves čas tako pogrešal. Najraje bi imel cigare . . .

Tedaj pa so se že odprla vrata in na pragu je stala moja žena z otrokom v naročju, rdečim in zdravim, ki je imel kodraste črne lase in gledal preplašeno, kot bi se bil v tem trenutku zbudil. Postavila ga je na tla.

»Tam je ata. Teci k atu!

Otrok pa ni tekel, samo gledal je debelo, preplašeno in se je še prestopil za korak nazaj. Tudi jaz nisem rekel: »Teci sem, sinek, da te denem na kolena,« ampak sem ga gledal začudeno: Odkod pa ta?

Vsi ostali pa so gledali napeto naju oba in niso črhnili, nasmeh pa jim ni izginil z obraza.

Bilo mi je v resnici čudno. Čakal sem najmanj cigar, pa mi prinese tega otroka, ki ga nisem še nikdar videl, in mu pravi: Teci k atu!

»Kaj se bosta samo gledala? Videk, teci k atu!«

»Kaj si prinesla to! . . .«

»Moj Bog, ali ni tvoj?« je dejala žena skoraj obupno.

»A!« sem zamahnil z roko.

Vsem so se naenkrat zresnili obrazi in kot so me zrli prej s smehom, so zdaj strmeli v me z začudenjem.

To je moj otrok? Kdaj se je rodil? Da, spominjam se, da so mi pisali takoj po odhodu. Tudi ime se strinja. Ampak moja skrb je spremljala slednjega otroka od prvega dne. Stregel sem ženi. Ponoči sem prižgal luč in ji dal otroka v naročje. Vse sem delil z njo po možnosti, in ko se je začel otrok pestovati, je sedel, sem dejal: hvala Bogu! in se veselil. Ko je dobil prvi zob, napravil prvi korak, spregovoril prvo besedo, zopet dogodek za moje srce, za celo družino sploh in za otroka posebej. Ko sem odšel, sem vedno mislil v odsotnosti: Kje je neki zdaj Pavelček, kaj dela Ivanček, se je kaj zredil Tonček? Ko sem se vračal, sem si jih predstavljal in zdaj so tu, zredili so se, Ivančku so hlače prekratke . . . Ampak za Vidka ni bilo prostora v mojih mislih. Kakšen Videk? — vprašam vas. Kdaj se je rodil, dobil prvi zob, napravil prvi korak, spregovoril prvo besedo? . . . Tu mi postavijo zrelega fantka pred oči in: Teci k atu!

Tudi Videk . . . Vedno so mu govorili: atek, atek, atek! Bogve, kako si je ustvaril atka v duhu. Pa mu pokažejo tujega moža, ki ga ni videl žive dni, poraslega, napol sivega, z ostrimi zarežami na licu in mu rečejo: Teci k atu!

»Pojva k atu!« je dejala moja žena in prijela otroka za roko, ta pa se je branil, oprijel se je z levico njenega krila in se hotel zaviti vanj.

»Ne, ne ne!« je jokal. »Ne, ne, ne!«

Vsi pa so hiteli k njemu, upirali vanj oči, delali lep, sladek obraz, mu obljubljali, hoteli ga pregovoriti, prepričati . . .

»Videk! . . . Kaj jočeš? Pojdi k atku! . . . Tam je atek! Atek je lep! Lep! Nekaj ti je prinesel, vidiš, teci k njemu . . . Ti bom še jaz dal krajcar . . . Saj je tvoj ata . . . No, no, . . . Teci, teci! . . . Videk! Slišiš!«

Videk pa je tulil v krilo in ni hotel ničesar videti, ne slišati, jaz pa sem sedel mirno in bilo mi je mučno.

»Nesite ga stran! No, nesite ga!«

»Se bo že privadil,« je rekel nekdo in me pogledal pol očitaje.

Žena je imela solze v očeh, vzela je dragoceni dar, ki ga mi je pripravila, v naročje, in ves ponos in samozavest, ki ji je preje sijala z obraza, je izginila, ko mi je dejala užaljena:

»Ti, kaj pa misliš! . . .«

»Nič, nič, nič! Nesil!«

Vsi smo potem molčali . . . Kaj smo mislili ta trenutek?

»POZOR NA PSE!«

Blizu vzglavja je sedel gospod Černak in se naslanjal s komolcem na rob postelje, poleg njega, na strani pri nogah, pa je potrpežljivo čakal njegov pisar, ki je zapisal vsako besedo na njegov migljaj in ki je imel za vsak dvom ponižno vprašanje. Najnemirnejši in najnestrpnejši pa je bil bolnik, katerega suhe roke so nervozno gladile po odeji, petnajstletni obraz se je mračil v čudne gube . . . »Kaj hoče ta človek pri vzglavju tu? In tisti tam s papirji, ki se je tako razpoložil? Sicer še nobene ‚sester‘ ni v sobi. Samega so me pustili . . . Kaj mi hočejo? Samo ta človek pri vzglavju, ki me ne prestando gleda sladko v obraz in se mi še sladkeje smehlja. Še ni umaknil pogleda ali rekel besede, razen pozdrava. Kaj mi hoče? Pogledam v strop in ne bo me več gledal . . . Šel! Po kaj so prišli? Ali ne mislijo morda . . .?«

»Ali Vas zelo boli noža?«

»Ne, noža ne, a na vratu mi je huje . . .«

»Torej na vratu so Vas bili psi huje razmesarili?«

»Ne vem. Ali boli me huje. Celi se bolj počasi.«

»No, vseeno upam, da boste lahko kmalu premenili svoje stanovanje.«

Petnajstletni obraz je pobledel, dasi je bilo že na itak bledem licu težko zaznamovati ta prirastek. Gospod Černak se je prestrašil, zato je planil naglo k drugemu vprašanju, ki je imelo biti začetek njegovega razgovora — vse prejšnje je bilo sicer metodično, a mimoidočega značaja.

»Vi ste bili tedaj pogostoma v oni vili?«

Deček ga je pogledal z dolgim pogledom in prvi hip niti ni odgovoril. »Ne. V vili nisem bil nikdar. Na dvorišču, na stopnicah sem bil enkrat . . . takrat . . .«

»Ali misliva oba isto vilo? Opišite mi jo!«

»No, jaz mislim vilo ob Dolgi cesti, tisto veliko, rjavo pobarvano, ki jo ima tisti bogati Lah. Krog in krog je ograjena z lepo železno ograjo s pozlačenimi konicami. Dve lepi verandi ima vila. Spodaj se sprehaja pav . . .«

»Pav?« Napravil je kretnjo proti pisarju, ki je zapisal. »Ali ste videli še kaj zanimivega pri oni vili?«

»Zanimivega?« Deček se je pri tem nasmehnil s komaj vidnim smehom. »Vi hočete reči, kaj je mene posebe zanimalo, tako da bi poželel . . . Vsak dan sem videl na spodnji verandi v visokem pritličju postarno gospo in mladega gospoda, ki sta pilo pivo in jedla kruh z maslom. Ali sem jima zavidal? Ne! Tudi poželel nisem tega, dasi sem se vedno ozrl tja gori, in če sem postal pri ograji, sta tudi onadva pogledala doli . . .«

»Zakaj ste postajali pri ograji?« Pisar je pisal.

»Zakaj? Zakaj ne bi smel pogledati na vrt? Notri je bil pav, trije psi, tablica . . .«

»Tablica?«

»Ali se ne spominjate, če ste bili tam? Ravno pri vhodu na dvorišče na notranji strani je stala železna, celo nekoliko okrašena tablica z obeljenim delom in lepim črnim napisom: Pozor na pse!«

»Ta tablica je Vas zanimala?« Gospod Černak se je smehljaj, da se mu je treslo telo in obraz, držal se je za brado in gledal dečku naravnost v oči. »Koliko pa je ta tablica vredna? A? Vi ste tedaj šli, da si ogledate tisto tablico tam s tistim lepim črnim napisom, kajne, in potem so Vas zgrabili tisti trije črni psi, kajne . . . in so Vas . . .?«

Deček je zardel in skoraj je sklenil, da ne bo več skrival nevolje proti gospodu ob zgjavju, ki se mu zdaj ni zdel več sladak, ampak se je vsa tista sladkost spremenila v nekaj drugega, bolj zoprnega.

»Ne smejajte se!« je bil deček skoraj hud.

»Mene je tablica zanimala. In če postavite tja na okno tablico z napisom: Ne skočiti doli! — me bo tudi ta tablica zanimala, a ne garantiram Vam, da ravno radi tega ne skočim doli . . .«